

horizontally challenged person», «differently sized person», які толерантно вказують на людей із надлишковою вагою. Способом необразливого опису літніх осіб є «chronologically gifted», «experientially enhanced, advanced in years». До людей, які відрізняються рівнем розвитку, можна звертатись: «intellectually challenged», «alternatively schooled», «sun children». Психічні вади, які потребують найбільш толерантного опису, можуть бути окреслені так: «emotionally different»; «socially misaligned», «moonchild» [1, с. 95]. Крім того, існують гендерно нейтральні одиниці, переважно на позначення професій: *actor/actress*, *waitron*, *waitperson* замість *waiter/waitress*, *member of the clergy* замість *clergyman*, *law enforcement officer* замість *militiaman/ militiawoman* [1, с. 96].

Підсумовуючи, варто зауважити, що вживання політкоректної лексики – це запорака суспільної політики сьогодення. Варто зауважити, що подібна «пом'якшувальна лексика» несе значний вплив на аудиторію, адже свідчить про бажання бути ввічливим, культурним, про прагнення уникнення напружених ситуацій у комунікації. Часто це робиться задля створення та утримання позитивного іміджу, і є частиною численних PR-кампаній. Таким чином, довіру завойовують численні телеканали, газети, журнали, а також окремі люди, зокрема, політики. Загальновідомий факт, що сучасний прогресивний соціум досить серйозно ставиться до толерантності та сприйняття людей такими, якими вони є, а значить, підтримка такої тенденції – це ключ до сердець людей. Проте, для того, щоб прогрес сучасного соціуму зростав у геометричній прогресії, важливо підтримувати політичну коректність не штучно, лише заради позитивного образу, а щиро, дійсно бажаючи просування тенденції толерантного ставлення до всіх, без винятку, людей.

Література:

1. Вишинівський Р. Й. До питання про мотиви вживання евфемізмів (на прикладі сучасної англійської мови). *Наук. вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. №13. С. 95-97.
2. Евфемізми як лексичний засіб вираження категорії політкоректності та їх переклад (на матеріалі американської та британської преси). URL: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/Konkursna-robota-Politychna-korektnist.pdf>
3. *Енциклопедія сучасної України*. URL: <https://esu.com.ua/article-18587>
4. Гаврилова І. М. Особливості та способи перекладу політкоректної лексики. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2020. № 46, т. 3. С. 134-137.
5. Сінна Л. Ю. Особливості перекладу політкоректної лексики в контексті евфемізації (на матеріалі текстів ЗМІ). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2022. № 56. С. 283-287.

СИНОНІМІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ В. П. ПІДМОГИЛЬНОГО «МІСТО» ТА Ф. С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА «THE GREAT GATSBY»)

Дребот Я. Р.

гр. ФІЛ-20-2

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Наук. керівник – к.філол.н, доцент Ковальчук О. Я.*

Дослідження та порівняння синонімії в англійській та українській мовах – одне з актуальних завдань сучасного мовознавства. Незважаючи на велику кількість наукових робіт про синоніми, опублікованих як в Україні, так і за кордоном, проблема синонімії досі залишається у дискусійному розпалі. Синоніми досліджували такі науковці як М. А. Жовтобрюх, М. Я. Плющ, О. Д. Пономарів, М. П. Кочерган. Проте порівняння

синонімії на матеріалі творів Ф. С. Фіцджеральда «The Great Gatsby» та В. П. Підмогильного «Місто» ще не були предметом дослідження та аналізу.

Мета дослідження – визначити особливості вживання синонімів в англійській та українській мовах на матеріалі творів В. П. Підмогильного «Місто» та Ф. С. Фіцджеральда «The Great Gatsby».

Синонімія – семантичне явище лексикології в англійській та українській мовах. Воно допомагає урізноманітнити та вдосконалити наше мовлення, надати йому нових відтінків. Як мовна універсалія синонімія існує в обох зіставлених мовах. Пашковська Н. Ф. зазначає, що синоніми – це слова-поняття, які відображають сутність одного і того самого явища об'єктивної дійсності, але мають різні додаткові відтінки в значенні та служать не стільки для взаємозаміни, скільки для уточнення думки і нашого ставлення до висловленого [2, с. 2].

Синоніми – це різні за звучанням і написанням слова, які мають близьке або тотожне значення. Синоніми використовують, щоб збагатити виразність мови та уникнути одноманітності й тавтології в тексті. Бублик Л. Н. зазначає, що вивчення синонімів ведеться на рівні синонімічного ряду, який виділяється на базі функціонально-семантичної спільності, яка склалася на сучасному етапі розвитку мови [1, с. 212]. У зв'язку з особливостями історичного розвитку англійська та українська мови надзвичайно багаті синонімами. Це синонімічне багатство широко використовують в усіх стилях усного і писемного мовлення.

Синоніми виражаються однією частиною мови, проте у мовознавстві немає єдиної класифікації синонімів. За різними принципами класифікації синоніми поділяють на декілька різновидів.

За належністю до мовного рівня синоніми поділяють на лексичні, фразеологічні, словотвірні, афіксальні, граматичні (морфологічні, синтаксичні).

У творах «Місто» та «The Great Gatsby» було виявлено, що відповідно до морфологічної структури синоніми обох мов можуть поділятися на:

синоніми, які мають однаковий корінь: «*сад*» [3, с. 137], «*садок*» [3, с. 74];

синоніми, які мають різний корінь: «*little*» [4, с. 83], «*small*» [4, с. 75], «*tiny*» [4, с. 75]; «*талановитий*» [3, с. 77], «*здібний*» [3, с. 84], «*кмітливий*» [3, с. 11];

синонімічні вирази (зазвичай ідіоматичні): «*participate*» [4, с. 5], «*take part*»; «*зрештою*» [3, с. 127], «*кінець кінцем*» [3, с. 130].

Синоніми обох мов поділяються на семантичні (ідеографічні) та стилістичні. Ідеографічні синоніми позначають різні відтінки денотативного компонента значення та можуть відрізнятися ступенем якості, наприклад: «*look*» [4, с. 13], «*glance*» [4, с. 92], «*stare*» [4, с. 60], «*gaze*» [4, с. 130], «*watch*» [4, с. 24]; «*біль*» [3, с. 123], «*мука*» [3, с. 142], «*страждання*» [3, с. 40]. Стилiстичні синоніми – це слова, близькі або тотожні за означальним компонентом значення, але різні за сферою вживання. Наприклад: «*father*» [4, с. 125], «*daddy*» [4, с. 136]; «*find out*» [4, с. 73], «*ascertain*» [4, с. 50]; «*батько*» [3, с. 59], «*тато*» [3, с. 60]; «*губи*» [3, с. 92], «*уста*» [3, с. 92].

В обох мовах синоніми поділяються на повні та часткові. Повні синоніми є ідентичними і в денотативному, і в конотативному значенні. Таких синонімів існує дуже мало і найчастіше це терміни у спеціальній літературі. Часткові синоніми мають певну різницю в значенні. Прикладами часткових синонімів у творі «The Great Gatsby» є слова «*angry*» [4, с. 139], «*furious*» [4, с. 80]; у творі «Місто» – «*іти*» [3, с. 38], «*сунути*» [3, с. 32], «*простувати*» [3, с. 53].

Особливою групою синонімів є територіальні синоніми, тобто слова, які вживаються синонімічно в різних країнах, що спілкуються однією мовою. Ця група синонімів характерна для англійської мови. Наприклад, у творі «The Great Gatsby» є такі слова-синоніми: «*autumn*» [4, с. 163], «*fall*» [4, с. 160]; «*bill*» [4, с. 34], «*check*» [4, с. 79]. Перші лексеми вживаються у британській англійській мові, другі – в американському варіанті. Для української мови характерні діалектні синоніми, у творі «Місто» бачимо такі приклади: «*дзеркало*» [3, с. 30] та «*люстро*» [3, с. 67]. Слово «*люстро*» є діалектним синонімом слова «*дзеркало*». Також цікавим є те, що в українській мові існують фонетичні та морфологічні синоніми, яких немає в англійській мові. Фонетичні синоніми є результатом і засобом милозвучності української мови. У творі «Місто» є такі приклади фонетичних синонімів: «*іти*» [3, с. 75], «*йти*» [3, с. 99]; «*учитель*» [3, с. 17], «*вчитель*» [3, с. 114]. Морфологічні синоніми – це варіанти форм слів, які позначають одне і те саме поняття, але мають різну сферу використання, наприклад: «*вогник*» [3, с. 165], «*огник*» [3, с. 48].

Слова, що мають у своєму складі спільне значення, об'єднуються у синонімічні ряди, які є характерними для двох зіставляваних мов. Зазвичай у синонімічних рядах є синонімічна домінанта, проте є ряди, у яких її немає. Домінанта – слово, яке має бути стилістично нейтральним і семантично близьким до всіх інших членів синонімічного ряду, проте домінанта може бути відсутня у рядах прикметників та прислівників, оскільки у них досить складно виявити слово з найбільш загальнішим значенням. У творі «Місто» бачимо такий приклад синонімічного ряду: «*піднесення*» [3, с. 4], «*запал*» [3, с. 113], «*натхнення*» [3, с. 128], «*енергія*» [3, с. 67], «*жар*» [3, с. 52], «*захват*» [3, с. 67]; у творі «The Great Gatsby» – «*life*» [4, с. 126], «*existence*» [4, с. 124], «*entity*» [4, с. 187], «*being*» [4, с. 3], «*living*» [4, с. 37].

У результаті аналізу творів «Місто» В. П. Підмогильного та «The Great Gatsby» Ф. С. Фіцджеральда можемо підсумувати, що синоніми відіграють важливу роль в українській та англійській мовах та мають схожі характеристики. Існують різноманітні класифікації синонімів. До ізоморфних рис належить поділ синонімів на повні та часткові, семантичні (ідеографічні), стилістичні, діалектичні. Синоніми обох мов об'єднуються у синонімічні ряди, які зазвичай мають синонімічну домінанту. Аломорфною ознакою для української мови є наявність фонетичних та морфологічних синонімів, для англійської мови – існування територіальних синонімічних лексем.

Література:

1. Бублик Л. Н. Лексико-семантична образність синонімії в романі Г. Тютюнника «Вир». *Культура народів Причорномор'я*. 2003. № 43. С. 212–216.
2. Пашковська Н. Ф. Лексична синонімія у сучасних лінгвістичних дослідженнях. *Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика*. Вип. 16. 2008. 6 с.
3. Підмогильний В. П. *Місто*. 1928. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=76>
4. Fitzgerald F. S. *The Great Gatsby*. 1925. URL: <https://www.planetebook.com/the-great-gatsby/>